



รายงานการวิจัย

เรื่อง

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศของชนเผ่าพื้นเมืองภาคเหนือของไทย:

กรณี กะเหรี่ยง ม้ง และลาหู่

Educational Inequality from Gender Inequality Among the Indigenous Peoples of Northern
Thailand: A Case of Karen, Hmong, and Lahu

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ฝาสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ์



การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนทางไกลสู่ระดับนานาชาติ

ประจำปี 2566

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศของชนเผ่าพื้นเมืองภาคเหนือของ
ไทย: กรณี กะเหรี่ยง ม้ง และลาหู่
ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผาสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา วนเศรษฐ
ปีที่แล้วเสร็จ 2568

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศของชนเผ่าพื้นเมืองในภาคเหนือของไทย และ 2) เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาทางไกลในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศของชนเผ่าพื้นเมืองภาคเหนือของไทย ประชากรที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาวิจัยนี้ คือ ชนเผ่าพื้นเมืองในเขตภาคเหนือของไทย ประกอบด้วย กะเหรี่ยง ม้ง และ ลาหู่ ในจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย และ แม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครอบครัวที่มีลูกอย่างน้อย 2 คน ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 10 ครอบครัวต่อชนเผ่า ต่อ 1 จังหวัด ผู้นำหมู่บ้านและผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านจำนวน 2 คน ต่อ 1 ชนเผ่าต่อ 1 จังหวัด และบุคลากรจากหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน ใน 1 จังหวัด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 42.21 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร จำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.53 คน จำนวนบุตรเฉลี่ย 2.38 คน มีรายได้เฉลี่ย 7,832.94 บาทต่อเดือน รายได้พิเศษเฉลี่ย 2,263.64 บาทต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ย 5,124.17 บาทต่อเดือน และภาระหนี้เฉลี่ย 2,728.27 บาทต่อเดือน ไม่ปรากฏความแตกต่างระหว่างชนเผ่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นชนเผ่าม้งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยและจำนวนบุตรเฉลี่ยที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อยู่ที่ 5.38 คน และ 3.03 คนตามลำดับ ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.86 ไม่เลือกปฏิบัติต่อบุตรระหว่างเพศชายและเพศหญิงในการได้รับการศึกษา ยกเว้นชนเผ่าลาหู่ในบางพื้นที่ที่ยังปรากฏความเหลื่อมล้ำอย่างเด่นชัด สภาพการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาของชนเผ่าพื้นเมืองในภาคเหนือโดยรวมนั้นมาจากข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 71.43 และโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ครอบคลุม ร้อยละ 18.18 นอกจากนี้บริบทของภาษาไทยในการศึกษายังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ชนเผ่าพื้นเมืองไม่สามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าระบบการศึกษาทางไกลมีส่วนช่วยในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในชนเผ่าได้ (ร้อยละ 71.54) แต่ในทางกลับกันชนเผ่าพื้นเมืองไม่สนใจส่งบุตรเข้าสู่ระบบการศึกษาทางไกล (ร้อยละ 57.72) เนื่องด้วยข้อกังวล อาทิ ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกล และการขาดความมั่นใจในพื้นฐานองค์ความรู้ของผู้เรียนและการขาดการสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้เรียนและผู้สอน 3) สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านการศึกษาทางไกลกับชนเผ่าพื้นเมือง ได้แก่ การลงนามความร่วมมือกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้นำชุมชน และการสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรด้านการศึกษาทางไกล เป็นต้น

คำสำคัญ ชนเผ่าพื้นเมือง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความไม่เท่าเทียมทางเพศ การศึกษาทางไกล

Title: Educational Inequality from Gender Inequality Among the Indigenous Peoples of Northern Thailand: A Case of Karen Hmong and Lahu

Researchers: Asst. Prof. Padcharee Phasuk, Ph.D.
Assoc. Prof. Apinya Wanaset, Ph.D.

Year: 2025

Abstract

This research project aims to: 1) examine the current situation and factors contributing to educational inequality stemming from gender disparities among indigenous tribes in Northern Thailand, and 2) propose policy recommendations on the role of distance education in reducing such educational inequalities. The target population for this study includes indigenous tribes in Northern Thailand, specifically the Karen, the Hmong, and the Lahu communities in the provinces of Chiang Mai, Chiang Rai, and Mae Hong Son. The sample group consists of 10 families per tribe per province, each with at least two children of both genders, two village leaders or influential figures per tribe per province, and three educational or related personnel per province. Data were collected from semi-structured interviews and they were analyzed through both quantitative and qualitative methods, including descriptive statistics and content analysis.

The findings revealed that: 1) The average age of participants was 42.21 years, with most having completed primary education and working primarily as farmers. The average household size was 4.53 members, with 2.38 children per family. The average monthly income was 7,832.94 THB, with additional income averaging 2,263.64 THB, monthly expenses averaging 5,124.17 THB, and average debt of 2,728.27 THB. No significant statistical differences were observed among the tribes, except for the Hmong, who had a significantly larger average household size (5.38 members) and more children (3.03). Regarding factors influencing educational inequality due to gender disparities, 78.86% of the participants reported no gender-based discrimination in education, except for the Lahu in certain areas where disparities remain pronounced. Overall, educational inequality among indigenous tribes in Northern Thailand was primarily driven by economic constraints (71.43%) and inadequate infrastructure (18.18%). Language barriers, especially Thai language also significantly hindered educational attainment. 2) The participants believed that distance education can help reduce educational inequality (71.54%), but many indigenous families were reluctant to enroll their children in such programs (57.72%) due to concerns such as a lack of access to necessary equipment, low confidence in learners' foundational knowledge, and insufficient two-way communication between students and instructors. 3) Higher education institutions should establish partnerships with indigenous communities to promote distance education, including collaborations with non-formal education centers, scholarship support for community leaders, and incentives for distance education personnel. This study highlights the need for targeted interventions to address economic, infrastructural, and linguistic barriers, while leveraging distance education as a potential tool to reducing educational disparities among indigenous tribes in Northern Thailand.

Keywords: Indigenous People Educational Inequality Gender Inequality Distance Education